

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р. Райчо Вангелов Пожарлиев, преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски катедра
Философия при ФИФ

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност
„професор” на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” по: област на висше
образование ..3 Социални, стопански и правни науки науки професионално направление 3. 1.

Социология, антропология и науки за културата(История на социологията —
феноменологическа социология и социализация) в катедра „Социология и науки за човека” при
Философско исторически факултет на ПУ „П.Хилендарски”.

В конкурса за „професор”, обявен в Държавен вестник, бр. 92 от 18.11 2022г., както и в
интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски” за нуждите на катедра
”Социология и науки за човека“ към Философско-исторически факултет на ПУ
”П.Хилендарски” като кандидат участва доц. д-р. Светлана Темелкова Събева

Данни за конкурса.

За обявената академична длъжност „професор” кандидатства единствено доц. д-р. Светлана
Темелкова Събева. Във връзка с изискуемите за целите на конкурса документи доц. Събева е
предоставила всичко необходимо в 18 броя приложени екземпляри на хартиен и електронен
носител. Това означава, че формално не са налични никакви пропуски и не са допуснати
документални нарушения по процедурата. Също така декларирам, че като изготвящ становище
по конкурса на Светлана Събева не съм в състояние на никакъв конфликт на интереси с
кандидата.

Обща характеристика на дейността на кандидата

Светлана Събева е родена през 1964 г. в гр. София. Завършва с отличие висшето си образование,
специалност Социология в СУ „Св.Климент Охридски” през 1988 г. В периода 1994-1997 г. е
редовен аспирант към катедра Социология на СУ „Св.Климент Охридски”, а през 2001 г.
придобива образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Социология“ на
основата на защитена дисертация „Публичност и признание (Хана Арент като възможност пред
социологията)”. В годините 1989-1990 Светлана Събева е специалист, научен изследовател в
съществуващия тогава Научноизследователски институт за младежта. Следващите две години
доц. Събева работи в Националния център за изучаване на общественото мнение, а по-късно и
в Института за социална критика „Критика и хуманизъм”. От 1997 г. досега Светлана Събева е
преподавател в катедра „Социология и науки за човека” като последователно заема длъжности
асистент, гл.асистент и доцент. Освен общите курсове по История на социологията и Въведение
в социологията, Светлана Събева в последните години се специализира в областта на
Феноменологическата социология и социологическия анализ. Освен в тясно професионалната област на
социологическото преподаване доц Събева е като доскорошен ръководител на катедрата умел
организатор на нейната учебна и научно-изследователска дейност. Именно в полето на научните

изследвания доц. Събева е признат авторитет в хуманитарните академични среди, за което свидетелстват и многобройните ѝ научни специализации в Германия в поредица от престижни университети (Билефелд, Фрайбург, Бохум, Вупартал и Касел). Съчетанието на учебно-преподавателската с научно-проектната и изследователска дейност на доц. Събева са нейна запазена марка и това я превръща не само в незаменим член на университетското социологическо звено, но и в негов траен лидер.

За нуждите на конкурса доц. д-р. Светлана Събева предоставя новата си монография:

Събева, С. (2023). НаДживявания. Феноменология и социоанализа на генеративното време.

София: Изток-Запад. 272 с. ISBN 978-619-01-1163-4 ;

Две студии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни:

Sabeva, S. (2021). "Life with the Virus". A Phenomenology of Infectious Sociality. *Phainomena*.

Journal of Phenomenology and Hermeneutics. 30(1) 116-117' April, The Covid-19 Crisis, 41-60. DOI:

10.320221/PHI.30.2021.116-117.3 p-ISSN 1318-3362 e-ISSN 2232-6650 (SCOPUS, Web of Science)

Sabeva, S. (2021). Reification of Life-Time: Towards a Phenomenological Critique of Biocapitalism.

Metodo. International Studies in Phenomenology and Philosophy. Vol. 9, п. 2, 447-468. DOI: 10.19079/

metodo.9.2469 ISSN 2281-9177 (SCOPUS)

Три студии и две статии в неферирани научни списания, но със съответното научно рецензиране:

Събева, С. (2021). Сублимността на рационалното: подстъпи към Веберовата теза за разомагьосването на света (коментар към статията на Йоханес Вайс). *Социологически проблеми*, 1, 346-361. ISSN 0324-1572

Събева, С. (2011). Насилие и език. Бележки по социоанализа на документите на бившата Държавна сигурност. *Социологически проблеми, специален брой*, 20-37. ISSN 0324-1572.

Николова, Н. & Събева, С. (2005). Упълномощеното тяло: политестетика на монтажа в седмичните кинопрегледи. *Социологически проблеми*, 1-2, 7-33. ISSN 0324-1572;

Събева, С. (2022). Биосоциални фрагментации: тела, интелекти и обгрижващ женски труд.

В: Георгиев, Д. & Ненчева, Д. (съст.). *Полът. Между хуманитарните, социалните и правните науки*. 191-202. Издателство Scribens. ISBN 978-619-7467-38-3

Събева, С. (2014). Светът на телата и епохата на биовластта. *Парадигмата на имунитета*.

Социологически проблеми, 3-4, 167-178. ISSN 0324-1572

Оценка на предоставените за конкурса текстове

Моето становище ще се съсредоточи преди всичко върху монографията, която най-пълно представя постигнатото и научните приноси на кандидата. Работата е ориентирана към

постмодерността, към нашата съвременност, но по същество е дебат с класическата социология, която остава безсилна и импотентна в незабелязването си на поредица от човешки феномени. Общото, което обединява тези феномени е феномена на страданието, т.е. сфера, която се мисли или принадлежаща към личното, интимно пространство на преживяване, което е един вид „ноуменално“ и отвъд претенциите на социологическите валидации, или пък доброволно се „предоставя“ от социологията на духовни области като религията, екзистенциалната философия или психологията. Светлана Събева прави един начален и до голяма степен успешен с търсенето на методологически подходи опит да ориентира и социологията към забравени от нея феномени. Като такъв опит текстът е не само критика на постмодерността, но и критика на старите форми на социологизиране онези, които са свързани с обобщения основани на количествените, статистически натрупвания, отнасящи се до големи съвкупности хора или, както самата тя отбелязва — за позиционни и диспозиционни структури на социалния свят. Въпросът, който Светлана Събева поставя е дали е възможна социология на „ранимостта“, чиито безспорни очевидности са преди всичко смъртта и преживяните от хората страдания. Като такава социологията като социоанализа съвсем не е напълно ново явление в историята на хуманитарното знание и се вписва в традиции като тези на „разбиращата психология“ на Дилтай, херменевиката, екзистенциалната психология. Новото, което е и принос на работата на доц. Събева е въвличането на ресурсите на късната трансцендентална феноменология на Хусерл и по-специално на възможностите ѝ за преживяване на телесността на „другия сиреч за конституиране на практическа интертелесна социална реалност. Такъв подход би преодолял обективизиращия досегашен модел на социологията, основаващ се на дуализма на ограничени и стабилизирани конструкти за „свое“ и „чуждо“, при което в рационалистичен смисъл чуждото е другото на своето, а до познавателни и практически форми на взаимопроникване, при което се извършва един вид идентификация на своето с другото, сиреч за създаване на това, което Събева нарича „интимна чуждост“.

Възлов принос при това създаване Светлана Събева вижда в концепта за т.нар. „генеративно време“. Същността на генеративното време автора онагледява с полисемантичното поле на думата „надживяване“ (не е ли това реплика към романтичната и Дилтаевата фиксация в т.нар. съпреживяване?), в която осъзнаваме, както онова, което сами сме преодолели във времето на своя живот, така и съвремието ни с другите, което не само ни надживява, но и определя структурите на вътрешните ни надживявания в партикуларната Азовост на собствената ни история. Ясен пример за такова определение е, че невъзможната едновременност на смъртта на всички, един вид предоставя на социума различни механизми (вкл. и властови) за даряване на време на живот на едни или ограничаване на времето на други. В подобен смисъл надживяването на едно фактическо страдание (примера със срещата на Меркел с ливанското момиче) в перспективата на достоен и по-добър живот, се оказва стопирано от формално-административния подход, с което немската държава се отнася към чужденците на нейна територия. Ако социологията гледа само външно и обективизиращо към страданието и смъртта, то най-малко би могло да се очаква тя да се включи в произвеждането на някакъв тип нехуманна класификация и степенуване на типове смърт като приемливи, а определени страдания (Бътлър) — като

прежалими, Това превръща полето на страданието и смъртта като изкусителна територия на всякакви практики на биополитиката (тема, релевантно включена в очертаното съдържание на социоанализата от Светлана Събева), рецидиви на които сами сме наблюдавали напр. по време на Ковид епидемията.

Именно срещу подобен обективиращ човешките феномени социологически дискурс Светлана Събева настоява за нова социоаналитична стратегия, основана на споделимостта на опита на социолога и изследваните от него индивидуални форми на жизнен опит не само в провеждането на формално равноправното диалогично общуване, а в един вид вслушване в другия жизнен времеви хоризонт, като усет за това, към което този хоризонт апелира и което слушащият може да предвиди като бъдещо свое състояние. Тук е и първият ми въпрос към доц. Събева. По какво се различава това, изразено с метафората за слушането (впрочем културната история на човечеството познава редица форми на приоритизиране на едни или други сетива — античността подчертава значението на съзерцанието — оптичният дискурс, а християнската епоха — по примера на Лутер — ТЪКМО ролята на акустиката в проповедното слушане на думите на Бога) социологическо отнасяне от емоционалното съпреживяване и състраданието (Шопенхауер)? Идеята за т.нар. екзистенциална рефлексивност провокирана от не достатъчно вербализирани, но телесно сигнализиращи за страданието наглед и наистина е път към въпроса за това Кой е Другият?. Достатъчно ли е обаче улавянето на първичната настроеност на страданието, дори индивидуализиращата интуиция за „случващото се и на мен“ като проява на интересубективен тип преживяване за социологически релевантни изводи? В какво си качество при този подход социологът би могъл да твърди, че не е психоаналитик? Идентифицирането (вкл. и телесно) на сферите на ранимост, както отбелязва и самата Светлана Събева, все още не изясняват как те са фундирани. Въпреки това в последващите анализи в монографията автора разкрива поредица от прояви на тези сфери на ранимост на територията на постсъвременни явления като войната, пандемията, политиката по отношение на чужденците, както и такива от близкото социологическо минало (свързаните напр. с доносничеството и насилието на тоталитарната държава). Само по себе си това показва евристичните потенциали на социологическата стратегия на доц. Събева.

В заключение, въз основа преди всичко на теоретическото, иновативно и задълбочено съдържание на представените за конкурса текстове на доц. д-р. Светлана Събева, но също и като познавач на преподавателската ѝ многогодишна дейност и работа със студентите гласувам с пълна увереност за това да заеме академичната длъжност „професор“ в катедра Социология и науки за човека в ПУ „Хилендарски“ и призовавам и другите колеги от журито да направят същото.

.15.04.2023г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Райчо Пожарлиев